

Беларус

BIELARUS — BYELORUSSIAN NEWSPAPER IN THE FREE WORLD
Post address: Bielarus, P. O. Box 178, Jamaica, N. Y. 11431

Год. XXXI № 305 Нью Ёрк — кастрычнік — 1982 — October — New York Vol. XXXI. № 305

ЯКУБ КОЛАС

(3. XI. 1882 — 13. VIII. 1956)

На першыя ўгодкі па Коласу у газэце „Бацькаўшчына” за 11. VIII. 1957 г. звязаліся, пад гэткім і загадоўкам, падпісаныя празрыстым у нашых абставінах крылітнамі — інцыдзіламі А. А. — нататкі пра пасюта, якія, на прапанову спадкемца „Бацькаўшчыны”, „Беларуса”, падаюцца тутака, крыйху ачышчаныя ад некаторых даталіц, часта проста стылістычнага парадку, які гэтак істотных для агульнага абрэза, які мог быт у смынянні чытача адно зацімніца імі.

**

Колас і Купала — два юмы (ці, для пэдантаў — два псыходанімы), што выдатна вяжуцца з трэйцім імём: Беларусь (таксама ж — псыходанім, хоць ужо ў не для пэдантаў, а якраз наадварот).

Вяжуцца ў уяве вонкавага съвету аб нас, вяжуцца і ў самапачуцьці нашага нутранога съвету беларускага.

Пра Коласа ѹ пра Купала ці маля напісана ўжо. Дый напішацца шмат ящч, пшона-ж. Адчыніцца будучы новыя мамэнты ѹ бакі, новых падыходы ѹ аснованыні, перадыніцца старыя, менш, мала знаныя, забываныя, забытыя.

Паўтараць адчыненне ѹ знаное ня хочацца: знаюць усе, хто не пазнаць зусім лёгкі, адно захацеўшы.

Калі дазволіцца, дык — не адчыніць, а хоць прыядчыніць — тое-гэта, там-сям хапелася-б тут.

**

У Коласавым жыццяпісе — хто ня знае яго? — а ад яго-ж, ад жыццяпісу, заўсёды пачатак — цікава, хоць ѹ крышку няцікава: тытулы, годнасці, афіцыйныя ѹ не-афіцыйныя.

Афіцыйных меў два — і абодві „народны настаўнік” і народны паста. І тыя-ж два — неафіцыйныя, адно ѹ вадвартонным парадку наступніцы.

Афіцыйна „народны настаўнік” (але-ж, тытул, годнасць — бо „званіе”, хоць якраз у нашым, беларускім сэнсе — бо толькі адно „званыне” што) — дараваны ящч за царом — год 1902 — Канстантыну Міцкевічу, які неўзабаве Якубам Коласам (псыода, але-ж) — не на псыода, назапрауды — зарабляць пачаў — і ўжо зарабіўшы быў — неафіцыйна — народнага паста.

„Народны паста” — як-бы ў сціверджаныне, ушанаваныне за-праудніцы гэтай — афіцыйна дараваны савецкім урадам — год 1926 — ужо Коласу — псыода, але-ж, дый сам тытул такі ѹ псыода абарачаць пачалі — неафіцыйна — каб вярнуць запрауды наўспяты да першага да таго — да таго — да „народнага настаўніка” — „азбукі камунізма”...

Абярнулі — вярнулі? Адныя съветчады — а як-ж, іншыя — але-ж, дый сам тытул такі ѹ псыода абарачаць пачалі — неафіцыйна — каб вярнуць запрауды наўспяты да першага да таго — да таго — да „народнага настаўніка” — „азбукі камунізма”...

Абярнулі — вярнулі? Адныя съветчады — а як-ж, іншыя — але-ж, дый сам тытул такі ѹ псыода абарачаць пачалі — неафіцыйна — каб вярнуць запрауды наўспяты да першага да таго — да таго — да „народнага настаўніка” — „азбукі камунізма”...

Найпракудней, што усе — і першыя, і другія, і тройці — прайду тут маюць — пасвойму, пшона-ж.

Гэта мо крышку ѹ няцікава...

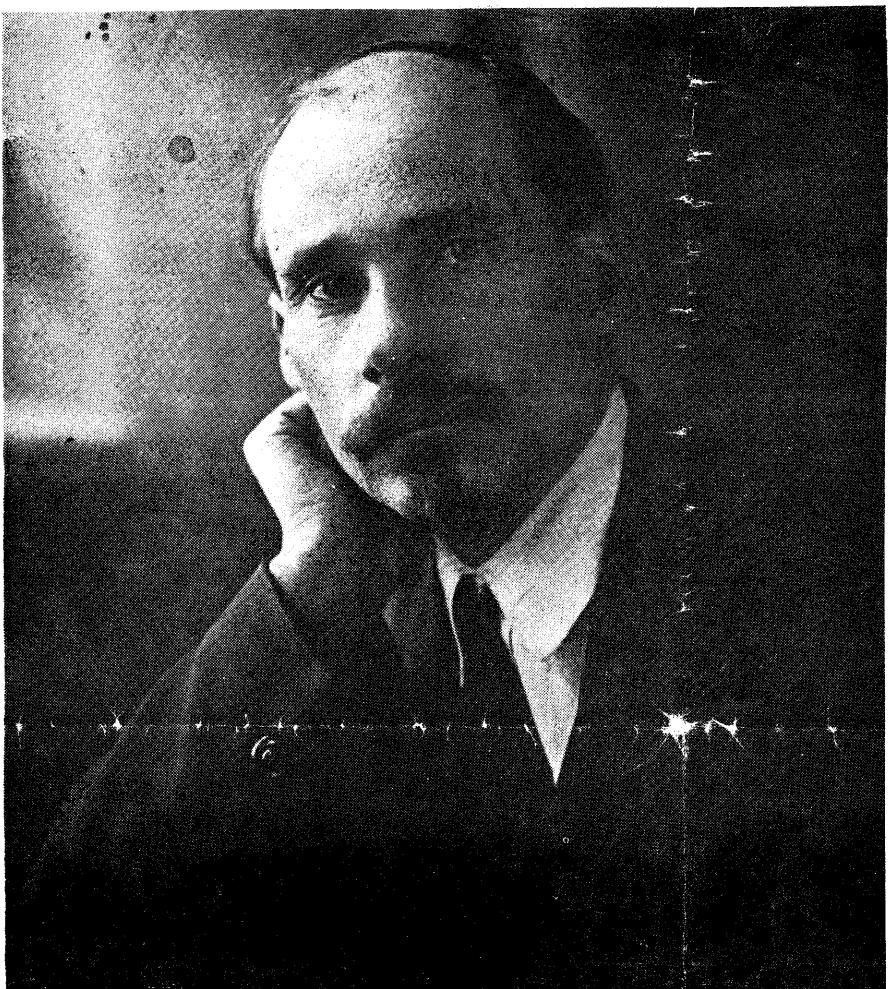
**

А часта-ж цікаве на няцікавае выходзіць дый цікавым ізноў — глянь — абернеца.

Кажны мае свае затоенія жаданыні — кажны паста таксама. І прагаворыца-праязычыца часам. Паста асабліва — на тое ѹ паста ён, каб пражычыца (тэрмін вульгарны, не да въячаныя, дый въябачаць на трэба; наўкува кажуць: самавыражэніе).

У Коласа найпершое дый найшчыршайшай бадай затоеное жаданіе добра падгледзеў Адам Бабарка. У першым-же друкаваным вершы — „Наш родны край”:

А як песня панясеца —
Колькі ѹ песні тэй нуды!
Уцякай-бы, бег, здаецца,
Сам я ведаеш, куды...

Якуб Колас
(Фатаграфія, падараваная Коласам Я. Кіпелю ў 1929 г.
З архіваў Беларускага Інстытуту Навукі ў Мастацтве)

І веданыне знайшлося — прыйшло з „Нашай Доляй”, у якой выдрукаваўся той першы верш, зь беларускім рухам, рухам адраджэнскім, які ѹ ту „Нашую Долю” на-друкаваў: уцякай, уцячы — ад беспрасветнай бяды ѹ нуды „нашага роднага краю”, ад адвечнай бесплатнай песьні гэтай бяды ѹ нуды — ёсьць куды:

у вызвольны рух, рух адраджэнскі, у „Нашую Долю” — праз на-шую долю — да нашае волі, ад песьні бяды ды нуды — праз „песьні жальбы” — да песьні сва-боды.

На гэтым першым шляху ўцёкаў станаўлены народнага пасты. І пастызация гэтага шляху — як той-ж Бабарка раскрыў — „Сы-мон Музыка” у ўцёках сваіх — з „куста жыцьця” ѹ новы „куст”.

(Няўхільная супастава — ці су-

прадыпастава — да „напарніка”

Купала: найпершое, найшчырэй-

шас затоеное жаданіе ѹ таго —

дасюль не падгледзеў нікто — а

інося зусім:

...Эх, і месціў-бы, месціў усім!

Інося зусім, аднак — тое-ж „бы” і тут на старожы. Адно — „чаму?” — пакупалаўку маўчыца. І, пшён-на-ж тут ужо ня толькі, „каб ве-даў”, а ѹ „каб мог” — наперадзе больш.

Веданыне тое-ж і так-жа, адтуль-жа прыйшло, тымі-ж шляхамі на-перед пайшло.

А змога? Па єй і была цэлы час тута...

**

Найвышэйшы пункт на шляху народнага пасты — бязумоўна, „Беларускаму люду”.

Некаторыя дэталі гісторыі першага апублікаўвання, шырэй нязна-нія, а падаваныя тут зь перша-

1922 год. Толькі ўваходзіць у дзею ў БССР славуты НЭП. Ваенны цэн-зуры пары „ваенчага камунізму” ўжо няма, паліцыйнай цэнзуры (Глаўліт) яшчэ няма. У Маскве ўжо калі 200 прызначных выдавецтваў, як грыбы па дажджы, у Менску яшчэ толькі першы грыбок: ка-аперацыйнае, на „лаёх” — не дзяр-жаўнае, прыватнае — выдавецтва „Адраджэнне”.

- 29 сінтября — Раскватэрваныне гасцей.
- 30 сінтября — Афіцыяльнае адчыненіе Сустрэчы, канцэрт, супольная вічара.
- 31 сінтября — 10 гадз. раніцы: нарады прадстаўнікоў арганіза-цыяў, справадзачы, дыскусіі; справадзача і перавыбары Выканальнага Камітэту Федэральнае Рады Беларускіх Арганізацыяў у Аўстраліі.
- Уечары — Навагодні Баль.
- 1 студзеня — Пікнік-маёўка.
- 2 студзеня — Украінскі багаслужба, пападуні: рэфэраты, дыскусіі, прыяніцьцё розаліцы, зачыненіне Сустрэчы. Пачастунак.

Беларусы Сыднію шчытры запрашаюць гасцей зза акіяну і заба-візываюць забясьпечыць іх кватэрай і беларускай гасціннасці.

З даручэння Вых. Камітэту Ф.Р.Б.А.А.
Міхась Лужынскі
Старшыня Арганізацыйнага Камітэту

BIEŁARUSKIJA DAKUMENTY

s̄ytak 2-1981

Лісты брытанскіх парламэнтараў
да ЗВББ

На Захад трапіў нядаўна з Поль-скай Народнай Рэспублікі, зь Бе-ласточыны, другі спытак самвы-давецкага іспарыядычнага выданьня „Беларускі Дакументы”. Першы гэты спытак выйшоў улетку 1981 г. (гл. „Беларус” № 292, жні-вень-верасень 1981 г.), а другі да-таваны лістападам таго-ж году.

Другі спытак мае 36 старонак рататарнага друку. У ім зъмешчаны (працяг з папярэдняга нума-ру) лісты да Яна Міхалюка, стар-шыні Згуртавання Беларусаў у Вялікабрытаніі, ад імя сябру бры-танскага парламента ў вадказ на-пасланую ім копію мэрамандуму Беларускага Грамадзка-Культурна-га Таварыства ў Польшчы да бы-лога першага сакратара кампарты Польшчы Станіслава Кані. Лісты зъмешчаны ў ангельскіх арыгіна-лах і беларускіх перакладах.

Далей зъмешчаны папольскі

тэкст лістоўкі-закліку да Беларус-Беластоку пасылаць сваіх дзяцей

на лекцыі беларускага мовы дама-гадца, каб у школах Беластоку бе-ластукім дзесяцям выкладалася бела-

руская мова і гісторыя Беларусі (беларуская вэрсія лістоўкі была зъмешчаны ў першым спытку).

Зъмешчаны папольскому заявя-камітэтам-заснавальнікам беларуска-га, літоўскага і ўкраінскага сту-дэнцкіх саюзаў у Польшчы аб тым,

што Міністэрства науки, вышэйшае аса-ўтый і тэхнікі адмаліеца за-рэгістраваць гэтыя салозы як афи-цийныя.

„Салідарнасць” і нацыянальны мініштры

Зъмешчаны папольскому праект па-сланьня кіраўніцтва незалежных

трафаўзаў „Салідарнасць”, „Да-братаў Беларусаў, Літоўцаў і Укrai-ніцай” у Польшчы”. У пасланы, між іншага, кажацца:

„Панад узаемнымі прэтэнсіямі ѹ крываўдамі — працягвает Вам руку.

Выказаўши пашану ѹ разуменне

Вашых нацыянальных, культурных і рэлігійных праблемаў. Свабода ѹ дэмакратыі існуе, або для ўсіх

грамадзян нашае зямлі, або іх

ніяма зусім. Чакам на Вашых — запраўдных — прадстаўнікоў, якія

маглі-б прадставіць нам і польскому

грамадзству Вашыя пагляды на

шляхі ѹ способы реалізацыі гэтых

пастулятаў. З усёй зычлівасцяй

выйдзем Вам няпэўны... Пасы-

ламоў Вам — браты Беларусы, Лі-

тоўцы і Украінцы — з нагоды на-

шага агульнага зъезду найлепшыя

пажаданыні, каб мы разам уклалі

іх умовы жыцьця пад супольным

дахам, зварачаемся адначасна на

шырокім асроддку і членам незалежных

трафаўзаў „Салідарнасць”, каб у

Ці не забрае тут „Салідарнасць”

другую рукою таго, што дало пер-

шыя: разгляданыя культуры на-

цыяльных мініштрыяў Польскай

Народнай Рэспублікі, як рэгіональ-

ных варынтаў „польскія культуры”

і запісаныя гэтых мініштрыяў

BIELARUS

Byelorussian Newspaper in the Free World
Published monthly by
BYELORUSSIAN-AMERICAN ASSOCIATION, Inc.

Subscription \$ 12.00 yearly.

„БЕЛАРУС” — Газета Беларуса ў Вольным Свєце.
Выходзіць месячна. Рэдагуе Калтегія.

Выдае: Беларуска-Амэрыканскэ Задзіночанье.

Выпіска зь перасылкою — 12.00 дал. на год.

Артыкулы, падпісаныя прозвішчам або ініцыяламі аўтара,
можуць зъмяшчаць пагляды, зь якімі Рэдакцыя не згаджаецца.

КАМПАРТЫЯ БЕЛАРУСІ ЗМАГАЕЦЦА
З НАЦЫЯНАЛІЗМАМ

Орган ЦК КПБ часапіс „Коммунист Белоруссии” ў сёлетнім жнівенскім нумары, у передавіцы пад заг. „Узгадоўцаў патрыётай-інтэрнацыяналістай” падпраджае, што „нацыяналістычныя забабони, выкryўленыя праявы нацыянальных пачуццяў маюць месца навет тады, калі лікідованыя сацыяльна-клясыавыя карані нацыяналізму”.

Прывёўшы цытату з пастановы ЦК КПСС пра 60-годзідзе стварання ССР — аб tym, што „нацыяналізм — адзін з галоўных сродкаў у падрыўной дзейнасці імперыялізму супраць рэальнага сацыялізму” — „Коммунист Белоруссии” піша:

ЛІСТ МІХАЛА КУКАБАКІ

На Захад трапіў ліст ад беларускага іншадумца Міхала Кукабакі ненявядомому адрасату. Ліст быў напісаны ў гор. Яльцы Літвінскага вобласці (РСФСР) 17 красавіка сёлета. Кукабака быў пераведзены ў турму ў Ялец у трапені 1981 г. з лягера прымусовасці ў Наваполацку. У лісьце сваім Кукабака, вязень сумлення, апісае ўмовы трывягнія яго ў ялецкай турме.

Ад першага дня па прыбыцці ў Ялец — піша Кукабака, я — праціў працаўніка мясцовае апарату — на часы трыманьня ў турме, якія быўшы, каб ухіліцца ад магчымых правакацый. Аднак у іх ўсе было заплянавана інаж. Мяне памісцілі ў камэрку із спэцыяльна падабранымі людзьмі, у г. зв. „прэсхату”. Я трымаў сябе крайне стрымана, усялякіх звязкоў не мімела, але на падставе якіх-бы там быў спрэчак, камфліктай.

Карацей кожучы, зъбізоочы мяне з пагрозой пакалечыць ці натрабіць, крыміналісткі Кісялёў Уладзімір (каля 30 гадоў), Гукава Юры і Ламакін Сяргей (абодвы маладзішыя як 25 год) началі дамагацца, каб я пад іхную дыктоўку (узор у іх ужо быў) напісаў г. зв. „выбачальны ліст”, г. зн. зварот да вязня ю лягера, зь якога я пры-

„Кіруючыся гэтай дырэктывой, партыйныя арганізацыі рэспублікі ўзмінаюць работу ў выкryванні буржуазных хвалысфікатараў гісторыі нашых краіны, нацыянальнае палітыкі КПСС, на пераконлівых канкрэтных прыкладах раскрываюць рэакцыйную існасць буржуазнага нацыяналізму, вядуць дзеясць змаганне супраць любых выяўваюцых нацыяналістычных вывіхах, замкнёнасці, абасобленасці.

„Усляк актыўізуючы дзейнасць у гэтым кірунку, траба мець на ўвазе, што падобная рода перажыткі цяпер, як правіла, прайдуўчыя ў надзвычайнікі вытанчаных формах, на грані нацыянальнага й нацыянальстъчнага”.

Кукабака піша далей у лісьце, што зьдзек, які творыцца ў турмени, толькі ведамы вышыншаму начальству, але напэўна неафіцыйна інсіпіруеца згары. „Праводзіцца іншкі ‘Валагодзкі мэтад’ — піша аўтар ліста, — калі самыми страшнымі бандытамі даюць поўную свабоду рук у камерах з мэтай перавыхавання рэшты зъяўленых і выкананій пляну працы. Тут, — піша Кукабака, — з блаславення начальства тварыліся страшныя рэчы. Паніжэнне людзкое годнасці — бязь межаў...

„Як звычайна, 30 кастрычніка ў 10 сніжня я праводзіў галадоўкі пратесту; гэта было заўсёды, будзе і надале”.

У канцы свайго ліста Міхал Кукабака дзялкуюце за пасылкі яму; піша, што дазволена перадаваць і каубасы, але некаторых гатункаў цукерак не перадаюць — „кожучь, што гэта вітаміны, а вітаміны залишаюцца да лякарстваў, якія вязніям забаронена атрымоўваць”.

СЭСІЯ РАДЫ БНР

Сямнаццатая звычайная сесія Рады Беларускага Народнае Рэспублікі адбудзеца ў Нью Ёрку 27 лістапада сёлета. Адзін з пунктаў парадку дня сесіі — выбары Старшыні Рады (на 6-гадовы тэрмін).

СЭМПАР ПРА
КУПАЛА Й КОЛАСА

У Лёндане Англо-Беларускага Таварыства праўляю 9 кастрычніка сёлета, пад старшынствам праф. Джэймса Дынглі, сэмінар, прысьвячаны Янку Купалу й Якубу Коласу з нагоды 100-годзідзе іхнага нараджэння.

Даклады чыталі: праф. Ант. Адамовіч — „Купала-коласаўская стагодзідзе 1882-1982”; праф. Арнальд Б. МакМілін — „Купалоўская і коласаўская рукаўпісі ў Бібліятэцы імя Ф. Скарыны” (у Лёндане); праф. Аляксандар Баршчэўскі — „Рамантычныя элементы ў паэзіі Якуба Коласа Сымон Музыка”; мастак Барыс Забораў — „Купала

і Колас вачыма мастака”; мгр. Аляксандар Надсон — „Афіцыйнае стаўленне да Купалаў й Коласа ў БССР па 1945 годзе”; паэта Веру Рыч — „Купала й Колас з гледзішча перакладчыка”.

Таго-ж дня адбыўся вечар паводзі Купалы й Коласа, на якім чытацца вершы ў ангельскім перакладзе.

ПРА БЕЛАРУСЬ НА
СЛАВІСТЫЧНАІ КАНФЭРЭНЦІІ

У сярэдзіне кастрычніка сёлета ў Вішынгтоне адбылася чарговая гадавая канфэрэнцыя амэрыканскіх славістак. Пра Беларусь на канфэрэнцыі гаварылася прынамсі ў двух дакладах: прафесар Квінсаўская Каледжу ў Нью Ёрку Томас Бэрд выступіў з дакладам пра беларускую мову ў БССР (працэсы русифікацыі й абароны мовы), а супоадпойні даследнага аддзелу „Свабода” Раман Салчанік шмат увагі прысвяціў Беларусі ў сваім дакладзе пра ролю ўкраінскіх Беларусі ў фармаванні „савецкага народа”.

ПАКУМЭНТЫ

дам зь Беласточчыны Аляксея Карпюка з назначэннем, што стаўніграрам публікуюцца бяз згоды як ведама аўтара. Прамова, вельмі цікавая й войстрай, займае больш як дзесяць старонак друку.

У другім спытку „Беларускіх Дакумэнтаў” ёсьць таксама разьдзелы: „З беларускага жыцця. Хроніка”; „З польскай і замежнай паэзіі”; зъмешчане, патольскому. „Пісмо ад чытчата” — прыхільнае рэакцыі на першы спытак „Беларускіх Дакумэнтаў” і „Ад рэдакцыі” — адказ на некаторыя пытанні, закранутыя ў „Пісме ад чытчата” і думкі рэдакцыі „Дакумэнтаў” пра дзейнасць Беларускага Грамдзка-Культурнага Таварыства.

Прамова Аляксея Карпюка

Далей зъмешчаная стэнаграма выступлення на пятym зъездзе Саюзу пісьменнікаў Беларусі ведама беларускага пісьменніка ро-

МЭЛЬБУРН (АУСТРАЛІЯ)

ТЫЦЗЕНЬ ПАНЯВОЛЕНЫХ НАРОДАУ

Сёлета Тыцзень Паняволеных Народу быў адзначаны ў другой падавіне верасьня. Ладзіла яго, як звычайна, Рада Паняволеных Народу (РПН) штату Вікторыя, да якое належыць і беларуская этнічнай групі.

На спэцыяльную ўвагу сёлета заслугоўваюць банкет, ладжаны ў Украінскім Народным Доме, экуменічнае Божая служба, дэмантранты на падах і мітынг на цэнтральным гарадскім пляцы.

На банкет, які адбыўся 17-га верасьня, з'явіліся не толькі прадстаўнікі паняволеных народаў, але і прадстаўнікі Ліберальнае партыі нашае краіны, нацыянальнае палітыкі КПСС, на пераконлівых канкрэтных прыкладах раскрываюць рэакцыйную існасць буржуазнага нацыяналізму, вядуць дзеясць змаганне супраць любых выяўваюцых нацыяналістычных вывіхах, замкнёнасці, абасобленасці.

Сэнтар Ліоіс, між іншага, гаворыў пра пагоршаны ўзанамічны стан у Аўстраліі, спрынімамы перш-наперш, сказаў ён, непатрэбным забастоўкам работнікаў, якімі кіруюць левыя, пераважна пракамуністычныя трыяд-юніёны.

„СОВЕТСКАЯ БЕЛАРУССИЯ”
АТАКУЕ КАТАЛДКОУ

У рэбрыцы „Атэізм, рэлігія, сучаснасць” газета „Советская Беларуссия” за 18 верасьня сёлета зъмешчыла артыкул В. (Ул.) Левіна, карэспандэнта БелТА, пад заг. „Святыя” айцы ў дзені”. Газета піша пра дзейнасць некаторых ксяндзоў на Беларусі, якія, „парушаюць заканадаўства аб культах”. Названыя прыўышчы „парушнікі”:
— кёэндз Пятравічус з літоўскай вёскі Дубіч”, які „на сваім лімузіне ваяжырае па некаторых раёнах Горадзеншчыны”; кёэндз Часлаў Кучынскі зь вёскі Шаметава Мядзельскага раёна, які „ведамым, што яму няма роўных ў парушнікі закону аб культах”; — кёэндз Тамковіч, І. Занеўскі, К. Шаняўскі, П. Барташевіч.

Газета піша, што ў Мядзельскім раёне „нейкая Ядзівіга Субко — былая кастолянка Свірской больніцы” стварыла рэлігійную школку, „заманвала да сібе дзяцей, вяла імі рэлігійную гутаркі, змушала вучыцца на памяць тэксты малітваў”. Аналагічную „школу” арганізавала ў Зэльвенскім раёне Е. Тамковіч, І. Занеўскі і К. Шаняўскі.

Паводле газеты, некаторыя царкоўныя дзяячы „намагаюцца выконваць інструкцыі сваіх замежных шэфў”. Якіх, газета ня кажа. У артыкуле называюцца аднак заходнія радыястанцыі, а між іх і радыё Ватыкан, „ведамыя сваёй антысектаўскай сыкіраванасцю”.

Пра артыкул „Советской Беларуссии” падало з Масквы заходнія агентства друку Асошытэйз Прэс, з паведамленнем якога скрысталі газеты „Лёс Анджэлес Гэральд Экзэмпнэр” (26.IX) (выразку прыслала сп.ч. Ч. Найдзюк) і чынагаўская газета „Дэйлі Гэральд” (25.IX) (выразку прыслала сп.ч. В. Рамук.). У адбядзеных газетах выказваецца прыпушчэнне, што войстры выпадаюць „Советской Беларуссии” адлюстроўвае ўстурбованасць Крамля небяспекай уплыву польскіх падзеяў на заходнія раёны Беларусі.

3.

БЕЛАРУСЫ У ПРЫБАЛТЫЩЫ

(Статыстычны дадзенны)

РСФСР	243
Расейскі ў СССР	222
Украінская ССР	225
Украінкі ў СССР	245
Беларуская ССР	300
Беларускі ў СССР	302

(Паводле Дасыледнага Бюлетэню рэдакцыі „Свабода”, RL 384/82, 22.1X.82)

ПРАЦЭНТ БЕЛАРУСАУ
У МЕНСКУ

Г. П. Давідзюк у рэцэнзіі на кнігу „Этніческие процессы и образ жизни (на материале исследования населения БССР)” (ред. В. К. Бандарчык, выд. „Навука і тэхніка”, Менск, 1980) піша: „У связи с публикацией „Беларусь” в 1979 году, что вострым образом подтверждается аргументация о том, что в Беларуси существует этническая проблема, связанная с переселением из Беларуси в другие регионы страны, в том числе в Россию, Украина и Литву. Беларусь является единственным регионом в мире, где этнический состав населения отличается от этнического состава населения других стран. Так, в Беларуси живут представители всех национальностей Беларуси, в то время как в других странах преобладают представители одной или нескольких национальностей. Это является результатом исторических процессов, связанных с переселением из Беларуси в другие регионы страны, в том числе в Россию, Украина и Литву. Беларусь является единственным регионом в мире, где этнический состав населения отличается от этнического состава населения других стран. Так, в Беларуси живут представители всех национальностей Беларуси, в то время как в других странах преобладают представители одной или нескольких национальностей. Это является результатом исторических процессов, связанных с переселением из Беларуси в другие регионы страны, в том числе в Россию, Украина и Литву. Беларусь является единственным регионом в мире, где этнический состав населения отличается от этнического состава населения других стран. Так, в Беларуси живут представители всех национальностей Беларуси, в то время как в других странах преобладают представители одной или нескольких национальностей. Это является результатом исторических процессов, связанных с переселением из Беларуси в другие регионы страны, в том числе в Россию, Украина и Литву. Беларусь является единственным регионом в мире, где этнический состав населения отличается от этнического состава населения других стран. Так, в Беларуси живут представители всех национальностей Беларуси, в то время как в других странах преобладают представители одной или нескольких национальностей. Это является результатом исторических процессов, связанных с переселением из Беларуси в другие регионы страны, в том числе в Россию, Украина и Литву. Беларусь является единственным регионом в мире, где этнический состав населения отличается от этнического состава населения других стран. Так, в Беларуси живут представители всех национальностей Белар

НЬЮЁКАУСКАЯ БІБЛІЯТЭКА УШАНОУВАЕ КУПАЛА-КОЛАСА

Ад 1 верасня да 30 лістапада сёўлете Ньюёкаускай Публічнай Бібліятэка, што на скрыжаванні 42-е вуліцы й Пятага авеню, спэцыяльны выстаўкай адзначае юбілей беларускіх Песніроў. Выстаўка гэтая важная з двух паглядаў: першае, што адна з найбольшых беларускіх юбілей, а другое, што Славянскі аддзел гэтае бібліятэкі пераходзівае вялікія канцурніца беларускіх літаратуры, частка з якіх удала прадстаўленая на выстаўках!

Уесь матар'ял выстаўкі — манускірты, кніжкі, рапрадукцыі, мастиакі творы ды медалі і сувеніры — размешчаныя ў чатырох вялікіх вітрынах. На белай мarmurнай сцяне заўгі, дзе размешчаныя выставачныя стенды, вялікі паратыры Купалы й Коласа. Плякатаў у ангельскай може прыцягвае ўвагу наудавальніка да стэнду.

Першыя дзве вітрыны выстаўкі даюць агульную інфармацію пра паэтаў, іхнія зборы твораў, першыя выданні.

Калі выстаўка адчынілася, наудавальнікі мелі нагоду пабачыць і першае выданне Купалавага зборніка „Жалейка” (1908 г.), які быў пазначаны для выстаўкі з Беларускай Бібліятэкі імя Ф. Скарыны ў Лёндане (нажаль, кніжка гэтая мысіла быць звернутая ў Лёндан у сувязі з сымпозіюмам там, прысьвечаным Купалу й Коласу).

На месцы „Жалейкі” ляжыць цяпер вельмі ўдала выдадзены ў Менску ў 1982 годзе факсімільны перадрук гэтага ж зборніка Купалы. У гэтага жа вітрыне знаходзіцца і рукаце дзеяўтага й дзясятага разы зделаў Купалаві пазмы „Безназоўнае” ды першае выданне зборніка „Безназоўнае”, у якім гэтая пазмы ўпіршыню была надрукавана. Рукаце пазмы быў пазначаны для выстаўкі Беларускім Інстытутам Навукі й Мастацтва ў Нью Ёрку. Купала прадстаўлены далей

першим выданнем збору твораў ў часы ў таго ж зборах (Менск, 1925-32) ды наступнымі выданнямі 1952-54 гадоў (6 тадоў), 1961-63 гг. (7 тадоў) і апошнім 1972-76 гг. (7 тадоў). Цікавая дэталь: выданне першае мае шэсць тадоў, а два апошнія — усяго на адзін том больш. Дэталь гэтая паказальная: Купала вельмі мала напісаў пасылі 1925-26 гадоў. Бедная Купалава спадчына пары будавальніца сацыялізму!

Коласава вітрына адчыненца, як было зазначана вышэй, ягоным вершам з „Нашай Долі”. Далей у вітрыне выстаўлены першыя выданні „Сымона Музыкі”, Менск, 1925 год; зборнік гумарыстычных апавяданняў „У ціхіх вадзе”, Менск 1925 г.; першае менскіе выданні „Казкі жыцця”, 1926 г.; якія рэдкісаны сёньня віленскіе выданні „Новая зямля”, 1931 год. Выстаўленае таксама Коласава першае выданне ў двух тадоў (Менск, 1928-9).

Кідаецца ізноў у вочы такая адзнака: у Коласа ў парадкунанні да Купалы зусім іншая лікавая праціўніцтва твораў друкаваных пасля дзвяццатых гадоў: калі першае выданне збору твораў Купалы выйшла толькі ў двух тадоў, дык апошніе выданні збору твораў Купалы 1972-78 гадоў налічвае ўжо аж чатыраццаць тадоў. Праўда, Колас і праўжыў на 14 гадоў даўжэй за Купалу ды непараўнаны больш напісаў прозы. Тым не менш, коласава рэзкісаныя пазмы ўсё-ж вельмі значная.

На выстаўцы паказаныя таксама і сувенірныя матар'ялы: жетончики, выдадзеныя Беларускай Амэрыканскім Задзіночаннем (проект мастиакі Генры Дутко-Рагалевіч) з нагоды сёлетніцтва юбілею, ды юбілейныя медалі з бронзы з блюстамі Купалы й Коласа, выбітыя на Беларусі. Медалі гэтыя, як і шмат новых юбілейных кніжак пра Купалу й Коласа ды іншых ілюстрацыйных матар'ялаў у мовах беларускай і ангельскай, былі спрэзентаваны ў Ньюёкаускай Бібліятэцы.

ЮСТИН МУРАШКА

(Заканчэнне з 3-ай бач.)

адмоўна паставіўся да реактыўнай Беларускай Цэнтральнай Рады, уважаючы гэта за рэч вельмі шкодную.

Валюча адчуваючы й перажываваючы разьбіцьцё беларускага эміграцый, ён стараўся знайсці нейкую сінтэзу, нейкую залатую сярэдзіну. Але, як мы ведаём з сёньняшніх рэträспэктыўў, гэта было ў тых часах немагчыма. Абодвы: кірункі — і БНРаўскі і БСРаўскі — трываліся прынцыпу: хто на зямлі, той суправадзіцца нас. Слапрэдліўся дзесяткі гадоў, каб у некаторых дзялянках беларускага жыцця знайсці час ад часу супольную платформу.

Юсін Мурашка ўжо крху пазней прыйшоў да выисновы, што старшыя пакаленія на зможа вэсыці нікак пазытыўнае націянальнае працы. Траба ўсю надзею класыці на беларускую моладзь — толькі яна нашая апора й сіла ў змаганні за нашы націянальныя ідэалы.

У 1950 г. Ю. Мурашка пераяждае з жонкай, дзвеяўмом дочкамі й дўвум сынамі ў горад Эдмонтан, сталіцу канадзкага правінцыі Альберта. Хутка сям'я Мурашки купіла там дом і, здавалася-б, што наўпаче доля ім усыміхнулася. Дочкі павыходзілі замуж, нарадзіліся першыя ўнучкі, якія вельмі цепчы ўся Юсін і якой шмат прысьвячаў часу. Неўзабаве аднак на далаўгі дзе жыцьця Юсіна Мурашки паказаліся хмары. Пачало штораз больш дакучаны сэрса, з якім ён меў клопаты раней. Бяспречна, да гэтага спрычыніліся падзеи апошніяе вайны, адказная й небяспечная праца, ў адміністрацыі, перажыванні ѹ клопаты напага эміграцыйнага жыцця, турботы аб націянальной будучыні.

Памёр Юсін Мурашка 30 кастрычніка 1952 г. ў пахаваны на катліцкім могільніку ў Эдмонтане.

Беларускі эміграцыйны друк амаль прамаўчай съмерці гэтага вялікага беларускага патрыёта, выдатнага адміністратора, дзеяча, які ўсё сваё жыццё ўсё-ж сілы прысьвяціў абароне права беларускага народа на самастойнае дзяржаўнае існаванні.

А. Калодка

прадстаўнікам Беларускага ССР у Аб'яднаных Нациях. Нагадваем тут, што сувенірныя жетоны, выдадзеныя БАЗА, яшчэ можна набыць, пішуць альбо на адрыс „Беларус” альбо галоўнае управы БАЗА. Цяна жетону — 2 далары, уключна з перасылкай. У дзвеяўм іншых вітрынах выстаўлены ілюстрацыйныя паказальнікі з апошнімі выданнімі кнігі «Беларуская Мова» (Мінск, 1925-32) ды наступнімі выданнімі 1952-54 гадоў (6 тадоў), 1961-63 гг. (7 тадоў) і апошнім 1972-76 гг. (7 тадоў). Цікавая дэталь: выданне першае мае шэсць тадоў, а два апошнія — усяго на адзін том больш. Дэталь гэтая паказальная: Купала вельмі мала напісаў пасылі 1925-26 гадоў. Бедная Купалава спадчына пары будавальніца сацыялізму!

Коласава вітрына адчыненца, як было зазначана вышэй, ягоным вершам з „Нашай Долі”. Далей у вітрыне выстаўлены першыя выданні „Сымона Музыкі”, Менск, 1925 год; зборнік гумарыстычных апавяданняў „У ціхіх вадзе”, Менск 1925 г.; першае менскіе выданні „Казкі жыцця”, 1926 г.; якія рэдкісаны сёньня віленскіе выданні „Новая зямля”, 1931 год. Выстаўленае таксама Коласава першае выданне ў двух тадоў (Менск, 1928-9).

Кідаецца ізноў у вочы такая адзнака: у Коласа ў парадкунанні да Купалы зусім іншая лікавая праціўніцтва твораў друкаваных пасля дзвяццатых гадоў: калі першае выданне збору твораў Купалы выйшла толькі ў двух тадоў, дык апошніе выданні збору твораў твораў Купалы 1972-78 гадоў налічвае ўжо аж чатыраццаць тадоў. Праўда, Колас і праўжыў на 14 гадоў даўжэй за Купалу ды непараўнаны больш напісаў прозы. Тым не менш, коласава рэзкісаныя пазмы ўсё-ж вельмі значная.

На выстаўцы паказаныя таксама і сувенірныя матар'ялы: жетончики, выдадзеныя Беларускай Амэрыканскім Задзіночаннем (проект мастиакі Генры Дутко-Рагалевіч) з нагоды сёлетніцтва юбілею, ды юбілейныя медалі з бронзы з блюстамі Купалы й Коласа, выбітыя на Беларусі. Медалі гэтыя, як і шмат новых юбілейных кніжак пра Купалу й Коласа ды іншых ілюстрацыйных матар'ялаў у мовах беларускай і ангельскай, былі спрэзентаваны ў Ньюёкаускай Бібліятэцы.

Выстаўка, прысьвеченая юбілею Купалы й Коласа ў Нью Ёрку, бяспречна, важная вялічыня ў працагоністу іншых вітрынах выстаўленыя зборы твораў Купалы і Коласа, якія маюць падзуманыя паясьнільныя анататыўныя, часта з адзначэніемі асаблівасці і экспанатаў і цэлае выстаўкі.

На асаблівую ўвагу заслугоўваюць выданні твораў Купалы й Коласа ў перакладах у замежных мовах, лік якіх даволі вялікі. На выстаўцы паказаныя пераклады вершы Купалы ў мовы ангельскую, нямецкую, польскую, чэсскую й рускую. Выстаўлены таксама пераклад купалавага „А хто там ідзе?” у мовах ангельскай, італьянской, нямецкай, украінскай, польскай, рускай і чэсkeй.

Выстаўка, прысьвеченая юбілею Купалы й Коласа ў Нью Ёрку, бяспречна, важная вялічыня ў працагоністу іншых вітрынах выстаўленыя зборы твораў Купалы і Коласа, якія маюць падзуманыя паясьнільныя анататыўныя, часта з адзначэніемі асаблівасці і экспанатаў і цэлае выстаўкі.

На выстаўцы паказаныя таксама і сувенірныя матар'ялы: жетончики, выдадзеныя Беларускай Амэрыканскім Задзіночаннем (проект мастиакі Генры Дутко-Рагалевіч) з нагоды сёлетніцтва юбілею, ды юбілейныя медалі з бронзы з блюстамі Купалы й Коласа, выбітыя на Беларусі. Медалі гэтыя, як і шмат новых юбілейных кніжак пра Купалу й Коласа ды іншых ілюстрацыйных матар'ялаў у мовах беларускай і ангельскай, былі спрэзентаваны ў Ньюёкаускай Бібліятэцы.

В. Зубкоўскі

ЭВА ПАШКЕВІЧ У КАНСУЛЬТАЦЫИНАЙ РАДЗЕ КАНАДЫ

18 ліпеня сёлета сп. Джым Флемінг, міністар шматкультуралізму, назначыўшы як прадстаўнічку ад беларускай этнічнай групы ў Канадзкую Кансультатыўную Раду для Шматкультуралізму, сп-чну Эву Пашкевіч.

Палітыка шматкультуралізму была ўведзеная ў Канадзе Прэм'ерам П'ерам Трудо ў 1971. Яна забесьпячае кожнай этнічнай групе Канады яна была ў 1911 годзе крапатліва заснавана на гэтым. Эва прысьвічала на ўсіх працах беларускі ды часта і слушна гэтым пахваліцца. А далей падзялія ў Канадзе і Славянскому аддзелу Бібліятэкі, адказнаму за выстаўку ды плянавіку выстаўкі.

Як і для ўсіх іншых этнічных груп, для Беларускай Мовы ў гутарыці, пісьме. У беларускім грамадзкім жыцці яна пачала браць удзел нарада рана. Яшчэ ў дзіцячым віці заснавана на ўсіх працах беларускага паводле твораў Купалы і Коласа, якія пачала танцаваць у дзіцячай групе на сцене „Ой, сеяла я сеяла ляно...”, а падросы, замяняла маці, і сама стала кіраунічкай танцавальных груп. Была старшынёй Саюзу Беларускай моладзі ў Таронце. Праз усе дзесяці гадоў заснавана на ўсіх працах беларускага паводле твораў Купалы і Коласа, якія пачала танцаваць у дзіцячай групе на сцене „Ой, сеяла я сеяла ляно...”, а падросы, замяняла маці, і сама стала кіраунічкай танцавальных груп. Была старшынёй Саюзу Беларускай моладзі ў Таронце. Праз усе дзесяці гадоў заснавана на ўсіх працах беларускага паводле твораў Купалы і Коласа, якія пачала танцаваць у дзіцячай групе на сцене „Ой, сеяла я сеяла ляно...”, а падросы, замяняла маці, і сама стала кіраунічкай танцавальных груп. Была старшынёй Саюзу Беларускай моладзі ў Таронце. Праз усе дзесяці гадоў заснавана на ўсіх працах беларускага паводле твораў Купалы і Коласа, якія пачала танцаваць у дзіцячай групе на сцене „Ой, сеяла я сеяла ляно...”, а падросы, замяняла маці, і сама стала кіраунічкай танцавальных груп. Была старшынёй Саюзу Беларускай моладзі ў Таронце. Праз усе дзесяці гадоў заснавана на ўсіх працах беларускага паводле твораў Купалы і Коласа, якія пачала танцаваць у дзіцячай групе на сцене „Ой, сеяла я сеяла ляно...”, а падросы, замяняла маці, і сама стала кіраунічкай танцавальных груп. Была старшынёй Саюзу Беларускай моладзі ў Таронце. Праз усе дзесяці гадоў заснавана на ўсіх працах беларускага паводле твораў Купалы і Коласа, якія пачала танцаваць у дзіцячай групе на сцене „Ой, сеяла я сеяла ляно...”, а падросы, замяняла маці, і сама стала кіраунічкай танцавальных груп. Была старшынёй Саюзу Беларускай моладзі ў Таронце. Праз усе дзесяці гадоў заснавана на ўсіх працах беларускага паводле твораў Купалы і Коласа, якія пачала танцаваць у дзіцячай групе на сцене „Ой, сеяла я сеяла ляно...”, а падросы, замяняла маці, і сама стала кіраунічкай танцавальных груп. Была старшынёй Саюзу Беларускай моладзі ў Таронце. Праз усе дзесяці гадоў заснавана на ўсіх працах беларускага паводле твораў Купалы і Коласа, якія пачала танцаваць у дзіцячай групе на сцене „Ой, сеяла я сеяла ляно...”, а падросы, замяняла маці, і сама стала кіраунічкай танцавальных груп. Была старшынёй Саюзу Беларускай моладзі ў Таронце. Праз усе дзесяці гадоў заснавана на ўсіх працах беларускага паводле твораў Купалы і Коласа, якія пачала танцава

З ЖЫЦЦІЯ У АЎСТРАЛІІ

УШАНАВАНЬНЕ ПАМЯЦІ

Управа Каапэратыву Беларускага Дому ў Мэльбурне ѹ Беларускі Цэнтральны Камітэт у Вікторы ўшанавалі 22 жнівня сёлета съетлую памяць двух сваіх быльых сябров: Гервазага Галькевіча ѹ Пётры Мікуліча.

Св. пам. Гервазы Галькевіч нарадзіўся 25 сінення 1923 г. ѹ мясціку Красналука. У 1937 г. бацька Нябожчыка быў арыштаваны як кулаک, які адмаўляўся ўступіць у калас. Чатыроццацігадовому Гервазаму давалося пачаць працаўцу лесапілкы, каб дапамагчы маці пракарміць малых дзяцей. Пазней ужо яму ўдалося дастаць лягчайшую працу ѹ цыркульні. У 1944 г. Г. Галькевіч апынуўся ѹ Ніемеччыне. Канец вайны застаяў яго ѹ Баварыі. Жыў пасыль ѹ беларускім лягеры ѹ Остэргофене, адкуль у 1949 г. эміграваў ѹ Аўстралію. Памер 26.IX.1978 г.; і пахаваны на могілках Спрынгвайл у Мэльбурне. Перад съмердзі зрабіў тэстамант, у якім запісаў на Беларускі Дом 2000 даляраў.

Нябожчык заўсёды цікаўіўся беларускім грамадзкім жыццём і не шкадаваў грошам на беларускія культурна-асветныя і выдавецкія мэты. Управа Каапэратыву Беларускага Дому ѿ Мэльбурне глыбока ўдзячная св. пам. Галькевічу за ягоную ахвяру на Беларускі Дом, значычна якога для нашага грамадзкага жыцця, бяспречна, вель-

мі важнае. Утрыманье гэтага Дому — наші грамадзкія абавязак.

Св. пам. Пётра Мікуліча памёр 23 жнівня летась. Ён быў адным з ініцыятаў куплі Беларускага Дому, быў шматгадовым рэгентам хору мясцовай парахві БАПЦ, шматгадовым кіраўніком беларускага мішнага хору, ініцыятарам заснавання Згуртавання Беларускіх Ветэранаў, сакратаром падсектару Рады БНР у Мэльбурне, скарнікам Каапэратыву Беларускага Дому ѹ скарнікам Беларускага Цэнтральнага Камітэту ѹ Вікторы.

Быў заўсёды ахвярным у шырокім значэнні гэтага слова.

Управа Каапэратыву Беларускага Дому ѿ управы Цэнтральнага Камітэту ѿ Вікторы з нагоды першых угодкаў смерці Пётры Мікуліча зладзілі паніхіду па Нябожчыку ѹ Украінскай Аўтакефальтай Царкве. Паніхіду адслужыў а. пратрасцівіцер Барыс Стасышин. Вельмі прыгожа ёсплюваў украінскі царкоўны хор.

У Беларускім Доме адбылася жалобная ўрачыстасць, прысьвечаная памяці абодвых Нябожчыкаў. Успаміны пра св. пам. Г. Галькевіча чытаў сп. Ул. Сідзяровіч, пра св. пам. П. Мікуліча, аднаго з нашых выдатных дзеячоў — сп. М. Скабей. П. Мікуліч пахаваны на Украінскай дзялянцы могільніка Фокінэр.

А. Калодка

СПАЧУВАНЬНЕ

Выказываем глыбокае спачуванье сп. Галене Тарасевіч і а. Архімандрыту Уладзімеру Тарасевічу ѹ Чыкага з прычыны трагічнае съмёртвы іхнае дачкі ѹ племянінцы 19-гадове Тарозы, па мужу Януш, якая разам із сваім мужам сталася

Рэдкалегія „Беларуса”

ЛІСТ ЗЪ БЕЛАСТОЧЧЫНЫ

У рэдакцыю „Беларуса”

Дарагія Суродзічы!

Паважаны беларускія жанчыны

Нью-Ёрку!

Прыменце слова шырае падзяki за матар'яльную дапамогу, якую мы атрымліваем ад Вас, Беларусаў у далёкім сьвіце; за туу матчыную ды патрыятычную спагадлівасць Вашу нащаму становішчу. Асобныя праявы ўдзячнасці ад нас кіруем спадарыням Юліі Андрушынай і Альлею Рамана за тое, што яны альтруістична ўзялі на сябе арганізаторскі цяжар гэтага высліку. Скажам больш — мы прымене здзіўленыя тым, што сярод Вас ажно гэтулькі сардечна паклапацілася пра наш лёс, чаго ніколі раней не спазнавалі. Асобліва важна гэта ѹ дачыненіні да тae часткі нашай творческай інтелігенцыі, якая жыве і, відаць, застанецца так існаваць на мяжы ўбоства (каль яшчэ ўжавіч прадзяглы інфаркт эканомікі ды ётчынае паставы ѹ Польшчы, што найбóльш балюча адчуваючы менавіта яны). Беднаму, — кажа народная мудрасць, — усё вецер у вочы!

Кожная пачка ад Вас, гэта ня звычайна адно прадукты ці адзеньне, што ў нечым паліячыць хілы быт тae або іншое чалавече адзінкі; гэта той гасцінны стол, за якім заўсёды чакае крэсла на невядомага і ў бядзе. У гэтым няма нічога зь якое-колечкі зайдзрасці нашае Вам, пражывающим на бағатым і незруйнаваным войнамі ды ідэялічнымі шаленствамі Захадзе; як-же

зайздраваць камусці, хто пазбайдзілі кроўнае Бацькаўшчыны свае?

Помач Вашу м'ялічым прайваю лучнасці Ваша з роднай нацыяй

— такое лучнасці, на якую дазваляюць Вам час і эпоха. Будучыня беларускага там, дзе народ беларускі, і вялікім разумам эміграцыі ёсьці і будзе ўсяляк памятаць пра

зораў.

Мы таксама на Захадзе — Захадзе Беларускага Народу. Беластоцкі край, гэта нее тое саме, што Беластоцкае ваяводзтва. Нам тут няраз мылілі вяроўку або ставілі нас пад сценку; тысячы палеглі, бо аказаліся Беларусамі, а дзесяткі тысячай польская пасльявленная рэакцыя па-бандыцку выгнала за савецкі кардон, каб, такім чынам, заўтраць іхны гаспадаркі і палянізація вакольле. Дзеяч ці бо пісменнік Беластоцкага краю і цяпер на мае, і на будзе мець, нармальных умоваў дзеля жыцця і працы. Гэта немагчымае з тae простае прычыны, што ён, няхай сабе і камуністі нават, зусім аб'ектыўна не дазваляе на поўную польскую културную анэксію гэтага зямлі, выжыць зь яе нейперш мову нашу беларускую, затым і съвідомасць сваёго „я”, каб — перыфразуючы Багдановічаву „Пагоню”, — мы... даліся чужынцамі быць!"

Будзьма разам!

А. Рэдакцыі: Дзеля зразумельных прычынай прозывішча аўтара ліста да публічнага ведама не падаём.

ВЫЯСНЕНИЕ

(Хто разабраў грошы?)

У газэце „Беларускі Час” (№ 36) у дэзынфармацийнай зацемцы „Разбор царкоўных грошоў”, была зробленая спраба запламіць самаахвярную грамадzkую працу й грошовую шчодрасць Р. Станкевіч, К. Вераб’я, А. Міцкевіч, Ул. Русака ды іншых прыхаджанай бруклінскага парахві БАПЦ. „Час” зъмісціў гэтак званы „финансавы дакумент”, каб паказаць „як адшчэпнікі разబіралі царкоўныя грошы”. „Час” не апублікаваў аднак іншага дакументу, у якім былі пералічаныя грошовыя ахвяры, дадзеныя г. зв. „адшчэпнікамі”, да ліку якіх належала пераважнае большінства прыхаджан (70 асобаў). Паколькі, аднак, маленькая групка людзей выкарystаўшы пачатку Мірап. Андрэя, змайстравала перавод парахвіль-

А. М.

ПАШПРАІЦЕ ГАЗЭТУ „БЕЛАРУС”!

БЕЛАРУСКІ ВЕЧАР
У НЮ-ЁРКУ

Рада Славянскае Спадчыны ѿ Нью-Ёрку правядзіле сёлета ад 14 да 21 лістапада, пять, з чаргі ўжо, Тыдзень Славянскае Спадчыны, у якім возымуць удзел групы: баўгарская, беларуская, македонская, польская, расейская, славацкая, славенская, сэрбская і ўкраінская.

Беларускі вечар адбудзеца ѹ пятніцу 12 лістапада (пачатак а 7-й гадз. увечары) у памешканні Ўкраінскага Інстытуту Амэрыкі (2 Iст 79 вул. ѿ Мангетэне). Вечар будзе прысьвечаны 100-годзідзю ад нараджэння песьніроў Беларусі Янкі Купалы ѹ Якуба Коласа. У праграме вечара: кароткі даклад, песьні, дэкламацыі.

Рада Славянскае Спадчыны была створана ѿ 1978 г., сталым беларускім працдаўніком у ёй і сакратаром Рады — сп-чна Раіса Станкевіч. Мэта Рады — працаўцу дзеля лепшага ўзаемнага разумення паміж славянскімі групамі, пашыраць веду пра Славянай сярод рэшты амэрыканскага грамадзтва, спрыяць вывучэнню славянскіх моваў і культуры.

ШТО ЧУВАЦЬ?

Вышылі з друку:

● Кніга ўспамінаў Л. Галіка, у якой апісваецца беларускае жыццё ѿ Заходній Беларусі пад Польшчы і гады нямецкае акупацыі ѿ Менску. Кнігу можна набыць у сп. В. Шчэцкі, пішучы на адрысе: Mr. V. Secke, 104-29 Atlantic Ave., Richmond Hill, N.Y. 11418. Цена: 25 дал.

● „Пісменынікі савецкай Беларусі” (Менск, выд. „Мастацкая літаратура”) — кароткі даведак пра амаль 400 члену Саюзу пісменнікаў БССР, жывых і памерлых (стан на 1 студзеня 1980 г.).

● Брошура (30 бач.) „Спадчына бацькоў: ‘агледзіны’. Да 100-годзідзю ад нараджэння Я. Купалы ѹ Я. Коласа” Янкі Запрудніка. Выданы газеты „Беларус”. Цена: 1 далар.

● Альбом „Беларускі арнамант”, апрацаўнік Чаславам Будзькам, а выдадзены ѿ 1979 г. Міколам Прускім (20 балонак), папоўніўся нядайна шацьцьм новымі балонкамі вузорам.

● „Зважай”, часапіс Беларускіх Этэрнаў, № 3 (27), верасень 1982 г. У нумары (8 бач.): К. Акула, „Падсечаныя вяліканы” (пра Купалу ѹ Коласа); рэцэнзія на кніжку Антонава-Аўсіенкі пра часы Сталіна; пераказ артыкулу амэрыканскага кангрэсмена Леса Асыліна пра дэмократизацію савецкага арміі ѹ артыкулу з Christian Anti-Communist Crusade (18.82) „Бальшавікі Хатыні ѿ Афганістане”; вершы Я. Купалы „Перад будучынай” і „Паўстань з народу нашага...”; хроніка.

● „Шаркоўнікі Навіны” № 7, верасень 1982. У нумары (2 бач.): пропаведзь Архіепіскапа БАПЦ Мікалая на 15-й Сустрэчы Беларусаў Паўночнае Амэрыкі; весткі пра судовыя спраўы.

Прыхільная рэцэнзія на кніжку Я. Запрудніка ѹ Т. Борда „Паўстань на Беларусі 1863 году: ‘Мужыцкая Праўда’ ѹ лісты ‘з-пад шыбеніцы’” зъмісцана ѿ часапісе Slavic Review (Spring 1982). Рэдзэнзант — прафесар Тэлівіцкага ўніверсітету Паўл Вэксльер.

Пра юбілейную выстаўку Якуба Коласа ѹ Янкі Купалы ѿ Нью-Ёрку ў Клубе Інвалідаў Публічнай Бібліятэцы вялікій добрачыннік газета „Новое Русское Слово” ѿ ўдзельным нумары за 10 кастрычніка сёлета. Аўтар артыкулу Р. Палчанінаў апісвае ня толькі выстаўку, але падае асноўную інформацію пра Коласа ѹ Купалу. Да артыкулу дадзеная ілюстрацыя — юбілейны нагрудны знак, выдадзены сёлета да 15-й Сустрэчы Беларусаў Паўночнае Амэрыкі, якія ўшаноўвалася юбіляру.

Вялікую рэцэнзію на книгу др. В. Кіпеля пра Беларусаў Клубе Інвалідаў Публічнай Бібліятэцы вялікій добрачыннік газета „Новое Русское Слово” ѿ двух нумароў: за 19-га ѹ 26-га верасеня сёлета. Рэдзэнзант Е. Палчанінаў, выказаўшы некаторыя критычныя заўагі пра пасобныя факты ѹ цверджанні ѿ кнізе, даў ёй прыхільную ацэнку.

НОВАЯ УПРАВА „ПОЛАЦКУ”

На справаўдачна-правыбарнымі сходзе сябrou Беларускага Грамадзкага Цэнтра „Полацак” у гор. Клубе Інвалідаў (штат Агаё, ЗША) была пастановлена новая управа ѿ складзе: Сяргей Карніловіч — старшыня, Аликсій Міраеўскі — заступнік старшыні, Янка Раковіч — сакратар, Каастусь Калоша — скарbnік, Андрэй Странчань, Ірка Калядка, Сымінова і Янка Яраховіч — сябр.

Ірка

36. Н. Хмыз	5.00
37. А. Протас	20.00
38. В. Шчэцкі	20.00
39. Л. Корчык	20.00
40. Я. Кааханоўская	55.00
41. Н. Сынека	15.00
42. Р. Станкевіч	70.00
43. В. М.	15.00
44. М. Куціевіч	10.00
45. А. О. Рамана	60.00
46. Аддзел БАЗА ѿ Н. Є.	30.00
47. З. Станкевіч	30.00
48. Я. А	

BIELARUS

Monthly. Published by the Byelorussian-American Association, Inc., P. O. Box 178, Jamaica, N. Y. 11431. Price per copy: \$1.25, subscription \$12.00 per year.

KUPALA, KOLAS, AND BYELORUSSIAN LITERATURE TODAY

(Remarks by Jan Zaprudnik at the Convention of Byelorussians of North America in North Brunswick, N.J., Sept. 4, 1982)

James Cracraft, Special Editor of *The Bulletin of the Atomic Scientists*, introducing an article in the June-July 1982 issue of *The Bulletin* entitled "USSR—Ethnicity and its Implications," wrote:

"It is only now becoming generally understood that the Soviet Union is a multi-ethnic, indeed a multi-national, entity—a kind of United Nations all its own."

Professor Ralph Clem of the International University in Miami, a recognized authority on Soviet ethnicity, whose article Editor Cracraft introduced to the readers of *The Bulletin of the Atomic Scientists*, says the following:

"If one wishes to understand the forces shaping Soviet society, the nature and role of ethnicity is a prime consideration."

We must say that events like ours today directly contribute to the "general understanding," which finally is dawning on the Western world, particularly on American politicians, that "the Soviet Union is a multi-ethnic, indeed a multi-national, entity."

We are encouraged and grateful to President Reagan and Governor Kean for their messages to this ethnic Convention of ours.

The immortality of great poets is secured by their talents and the artistic heritage they leave behind. But so much deeper is their impact and so much more enduring is their memory if they have followers among the poets and artists in the ensuing generations of their people. Janka Kupała and Jakub Kołas have had such followers from the very beginning. And the further away we are from them in time, the wider and more profound becomes their influence.

In Soviet Bielaruś today to write poetry in the Byelorussian tongue is in itself an act serving the national cause. Fraňčíšak Bahuševič's exhortation from the 1890's—"Do not abandon your Byelorussian language lest you die"—is more valid today than at the end of the last century because of the mass-media explosion of our times. Kupała's and Kołas' followers see all around them and understand the danger of the lopsided Soviet Russian-Byelorussian bilingualism which is squeezing their language out of so many spheres of national life.

This is why the middle-aged and young Byelorussian writers continue not only purely literary tasks which Kupała and Kołas charted, but also follow in the ideological footsteps of these founders of modern Byelorussian literature.

It is true that Soviet Byelorussian

JUSTICE DEPARTMENT FINDS NO EVIDENCE TO SUPPORT J. LOFTUS' ALLEGATIONS

"We've been unable to find any evidence to prove they were Nazis."

These are the words of Allan A. Ryan Jr., Director of the Justice Department's Special Investigative Office (S.I.O.), as reported by *The New York Times* of October 9, 1982 (by Francis X. Clines). Reference is made here to those Byelorussian Americans who were implicated by the CBS broadcast, "The Nazi Connection" (see, *Bielarus* # 300) in alleged collaboration with the Nazis.

Mr. Ryan said that "his investigation had found no evidence to confirm allegations that the Central Intelligence Agency had helped Nazi war criminals resettle in the United States." He referred, according to *The New York Times*, to "charges made on television by a former Justice Department employee," John Loftus. "We've been unable," said Mr. Ryan, "to find any evidence to prove they were Nazis."

Loftus' book heralded by publisher

Meanwhile, *Publishers Weekly* of October 15, 1982, announced the appearance on November 17 of John Loftus' book, *The Belarus Secret* and gain citizenship are also revealed

writers have to pay homage to official dogmas and precepts—that's the price one pays for having an opportunity to publish in the totalitarian Soviet state—but modern Byelorussian literature is reassessing the cultural individuality and uniqueness (*samabytnaść*) of the Byelorussian people. Alexander Solzhenitsyn in his Nobel Lecture so rightly observed:

"Nations are the wealth of mankind, its generalized personalities; the least among them has its own unique coloration and harbors within itself a unique facet of God's design."

Or, to put it in the words of Uładzimir Karatkievič, one of the true literary sons of Janka Kupała, "Humanity is not a single book printed in a multitude of copies, humanity is a vast and rich library."

The artistic, ideological, and spiritual heritage of Janka Kupała and Jakub Kołas has germinated and blossomed in many other branches of culture besides literature—in painting, the graphic arts, sculpture, handcrafts, ballet, and especially music (there are over 300 musical pieces written to or inspired by Kupała's lyrics alone, as we were informed recently by one of the Soviet Byelorussian newspapers).

Kupała's and Kołas's achievement is both literary and linguistic for they are the greatest architects of the modern Byelorussian language. The edifice of the national language, in spite of the persistent efforts at its Russification, continues to grow in all of its aspects: lexicography, dialectology, folkloristics, etc.

True, Russification has made deep inroads in Bielaruś, especially in the urban areas. In the capital of Minsk where monuments have been erected to the memory of Kupała, Kołas, and Maksim Bahdanovič, the third giant of the classical trio, there is not a single monument of another kind: a school with Byelorussian as the language of instruction.

But this is one of the paradoxes of the Soviet nationality policy. In spite of all the unofficial pressures to stifle the growth, development, and usage of the Byelorussian language, it continues to attract devotees who develop and expand its potential—in continuously new directions.

The most assuring fact of its indestructibility and, indeed, flourishing (at least in the area of literary art) is the demographic side of Byelorussian literature. When Kupała and Kołas embarked upon their creative journey at the beginning of this century, there were hardly two dozen Byelorussian writers. Today the Writers' Union of Bielaruś has four hundred members with many aspirants coming after them. And the vast majority of these cohorts continue on the path, hard as it may be, indicated by Janka Kupała and Jakub Kołas.

(Knopf, \$1395). "The secret referred to in the title of this astonishing exposé," says PW, "is that several hundred Byelorussians, having collaborated with the Nazis to the extent of participating in some of the most brutal massacres of the war were brought to America under cover... with the collusion of State, FBI, CIA, and Immigration."

Publication of *The Belarus Secret* was also heralded by the American Library Association's Booklist (Oct. 1, 1982). The author of the illustrated 187-page book, according to Booklist, "can cite with authority previously undisclosed evidence and details as he unravels a bizarre and complicated tale of Byelorussian nationalists who sided with the German occupiers and who helped the Nazis kill thousands of Jews in Eastern European death camps. The author also shows how the developing cold war enabled these Nazi collaborators to seek refuge from Russian persecution by allying themselves with the U.S. and British intelligence communities as undercover double and triple agents... The American officials who permitted them to enter the U.S. and gain citizenship are also revealed

BYELORUSSIAN EVENING

A Byelorussian Evening, devoted to the Centenary of the births of Janka Kupała and Jakub Kołas, two classical poets of Byelorussia, will be held at the Ukrainian Institute of America (2 East 79th Street in Manhattan) on Friday, November 12, at 7 PM, as part of the Fifth Slavic Ethnic Heritage Week in New York City.

The Byelorussian folk dance group *Vasilok* will be featured at the Slavic Festival in the New York Fashion Institute of Technology on Sunday, November 14, at 2:30 PM.

Bahdan (Dancyk) Andrusyshyn, soloist, will perform Byelorussian songs at the evening in the Fashion Institute.

"SOVETSKAYA BELORUSSIYA" HITS CATHOLICS

The Associated Press reported from Moscow on an article in *Sovetskaya Belorussiya* of September 18, 1982, entitled "Holy Fathers and Children." The Communist Party newspaper accused some Roman Catholic priests in the Region of Horadnia (Grodno) of religious activism. It also revealed the existence, in violation of religious laws, of clandestine schools for teaching catechism to children. The newspaper implied that some church activists carry out "orders from their foreign bosses."

The Associated Press report suggested a connection between the *Sovetskaya Belorussiya* article and events in Poland. The article was published, observed the AP, "just days before the nation's most authoritative newspaper *Pravda* carried a report from Poland criticizing the behavior of Polish bishops."

"I can hardly not draw the Polish connection," said one Western diplomat, "according to the AP, 'who found a direct link between the two articles. The coincidence is too great.'

The AP report was carried, among other newspapers, by *The Daily Herald of Arlington Heights, Illinois* (Sept. 25) and the *Los Angeles Herald Examiner* (Sept. 26). Mrs. V. Roruk and Mr. C. Najdziuk supplied *Biełarus* with clippings.

in this constantly amazing record of duplicity and injustice." Booklist predicted "timely impact" of Loftus' sensational discoveries.

Loftus "does not speak for the Justice Department"

In June of this year, O.S.I.'s Director, Allan A. Ryan, in his reply to a letter of inquiry from Mr. Vitaut Kipel, chairman of the Byelorussian-American Republican Federation, said that "the statements made by John Loftus on the '60 Minutes' broadcast are entirely his own responsibility. He does not speak for the Justice Department," Mr. Ryan wrote.

In September 1982, the Byelorussian-American Association mailed out to about 250 addressees some of the informational material pertaining to the slanderous CBS broadcast, "The Nazi Connection." Mr. Allan Ryan was one of the recipients. In his letter of reply dated Oct. 15, 1982 to Mr. Anton Shukleyot, national president of the Byelorussian-American Association Mr. Ryan wrote:

"I read with interest the extensive remarks in *Bielarus* of May 1982 concerning the CBS presentation of John Loftus' charges regarding Byelorussians.

"Your final paragraph, however, is an unfortunate departure from your lengthy discussion of guilt by innuendo and association. This Office had nothing to do with CBS's report or with Mr. Loftus' charges. We do not operate in the media, but in court, and we do so responsibly, based on the evidence. Neither Mr. Loftus nor CBS was speaking for us, nor did they have any assistance from us in preparing the broadcast."

According to Mr. Anthony Adamovich, who was interviewed on CBS's program "The Nazi Connection" and implicated by innuendo in war crimes, the CBS people who came to interview him led him to understand that they were acting in conjunction with the Justice Department.

Soviet authorities were "very cooperative"

In the above-mentioned report by *The New York Times* on Mr. Allan Ryan's description of the ongoing 10 deportation proceedings against suspected Nazi war criminals, the Soviet authorities were said to be "very cooperative" in S.I.O.'s efforts to identify several more suspects.

A REUTER'S MAN VISITS MINSK AND BREST

Brian Killen, a Reuter's correspondent in Moscow, was taken on a trip to Byelorussia with some of his Western colleagues.

On October 1, 1982, he reported from Minsk on a government plan to reconstruct some of the Republic's 24,000 villages into 3,000 to 3,500 "population centers." The goal of this mammoth project would be to stem the exodus of young people from the countryside (presently 41 percent of the BSSR's population live in rural areas).

The Deputy Prime Minister of Byelorussia, Nina Snezhkova, said the idea was to build up "population centers" where people would like to till the land for a lifetime. She said scattered villages and hamlets made it difficult to raise the living standards in the country.

"The road to the big cities," wrote B. Killen, "is a well-trodden one throughout the Soviet Union and farming communities are growing older. But the problem in Byelorussia appears to be particularly acute."

Mrs. Snezhkova admitted that as a result of war losses in some eastern regions of the Republic "some villages have not yet restored pre-war living conditions."

The population of Minsk, she said, is growing by an estimated 3,500 per year and has now reached 1.4 million. Minsk is the fastest growing of the Soviet Union's larger cities.

"There have been references in the press," wrote Brian Killen from Minsk, "to city housing shortages and long waiting lists, constant noise and danger, an 'alienation syndrome' (homesickness) and 'transportation fatigue.' Newspapers have stressed the practical value of a wholesome country environment, clean air, water, and greenery. But developments in Byelorussia are a sign that more than medical advice is needed to bring youthful energy to the rescue of Soviet agriculture."

The Reuter correspondent reported on October 8th from Brest about food shortages which he said "appear to be

affecting both animals and humans in Byelorussia and are a sign that some Soviet farms are struggling to hit their production targets."

After visiting a Brest center supermarket, Brian Killen found that "despite having the fourth largest cattle and cow population and possibly the most efficient livestock farm in the Soviet Union, Byelorussia faces an acute shortage of meat."

"When asked where meat could be found, one Brest housewife shrugged her shoulders and said: 'Sometimes we get it over there (at the supermarket) but there's usually a queue (line) and it does not usually sit on the shelves for long,'"

The deputy mayor of Brest, Ivan Krasicki, told reporters that local authorities could not guarantee meat supplies. "Milk we can, but not meat," he said. Krasicki said farming in his region faced serious problems this year because of a lack of feed, especially mixed feed which helps improve the protein balance.

He said the farm named "Peace", where the reporters were shown the latest animal-feeding methods, was by no means typical for either Brest or the Soviet Union.

"Fodder lies at the root of the problem," he said. "We do not have enough grain to feed our animals."

At a Byelorussian Communist Party plenum earlier this year, reported Brian Killen, Party Chief Cichan (Tikhon) Kisialou unleashed a scathing attack on the Republic's farmers, accusing them of inefficiency and waste. "These unusually frank official statements and the lines at meat counters in Byelorussia," concluded the Reuter's correspondent, "leave the farming complex 'Peace' looking like an oasis in a country where agriculture is the largest drain on the national coffers."

The Soviet Union, according to the U.S. Department of Agriculture, is expected to import a record 44 million tons of grain this year.

AUSTRIAN WORKERS TO BUILD PLANT IN BYELORUSSIA

A construction group of 130 Austrian workers has already arrived there to build accommodations for the 1,700 Austrian workers. The Voest Corporation has concluded some contracts with Soviet firms and enterprises to ensure the food supply for the Austrian workers, but has been granted the right to effect additional food imports if it deems such imports necessary for the well-being of its workers.

AMERICANS LIKED THE BREST DISCOTHEQUE

According to *Holás Radzimy* (Sept. 29, 1982), this year's visitors to the city of Bierascie (Brest) included American students from private colleges in St. Peters (St. Paul?—Ed), Minn., as well as from California and South Dakota. Among other attractions, the Americans visited the city's discotheque. "Their comments, both oral and recorded in the Book of Guests," wrote *Holás Radzimy* (which is disseminated almost exclusively among Byelorussians in the West), "are testimony that the visiting American students liked the Soviet discotheque and that they would like to have at home in the United States such places of culture and relaxation."

DISCO BEAT TO BE SET UP IN MINSK

"When you go to your local club and suggest a disco evening," one young man from Minsk wrote (to the newspaper *Sovetskaya Kultura*), according to an article in *The Times of London* (Sept. 7, 1982), "the officials tell you to think about your future career, and not waste your time on frivolities."

The Party's administrator of cultural policies in Minsk, according to the London newspaper, holds the view that it is about time discotheques and rock concerts were regulated by specially-appointed adult committees. The *Sovetskaya Kultura* article suggested that the kind of disco which will meet with Party approval in the future will be modelled on a recent evening at a place of culture in a Minsk car factory, the theme of which was "philosophical reflection on the place of man in his environment and his responsibility to the beauty of the earth."

The Times observed: "The dilemma for the authorities is how to harness the apparently irresponsible demand among Soviet youth for Western-style pop music without allowing it to go too far."

THE JOURNAL OF BYELORUSSIAN STUDIES

Vol. V, No. 1, 1981

The issue contains:
 Bishop Ceslaus Sipovich (1914-1981)—by A. Nadson; Kupała's Translations from Shevchenko—by A. B. McMillin; The State of Lachwa of Prince Nicholas Christopher Radziwiłł (1549-1616: A Contribution to the Study of the Historical Geography and Economy of Southern Byelorussia)—by M. Siekierski; Polish Research on the History of Byelorussia in the Feudal Epoch—by J. Ochniawski; Some Recent Soviet Publications on Byelorussian Art and Architecture—by L.A. J. Hughes; A Revival Revived: Some Recent Primary Publications from *Nasa Niva* Period—by A. B. McMillin; The Chairman's Annual Report for 1980-1981; Reviews.
 The Journal is published by the Anglo-Byelorussian Society, 39 Holden Road, London N12 8HS, England. Price per issue: \$9.